

§ 42 Motioner angående kriminalisering av de prostituerades kunder
(1985:159 och 164) (utl. 227)

Anförande nr 104

Helena Norberg (vpk): Ordförande, fullmäktige! Vi har skrivit en motion om kriminalisering av de prostituerades kunder. Anledningen till det är att prostitutionens rötter ytterst står att finna i samhällets grundläggande förhållanden både när det gäller produktionens och reproduktionens inriktning och uppbyggnad. Dessa förhållanden leder till en könsojämlikhet, som medför att kvinnan säljer tillgång till sitt kön och mannen blir köpare. Detta könsrollsmönster, som vi fortfarande har i bl.a. Sverige, där mansdominans och patriarkala traditioner är hörnstenar, innebär att kvinnor förtrycks och förnedras. Prostitutionen är ett av de grövsta uttrycken för kvinnoförtryck. Prostitutionen löser inte de problem som den är ett uttryck för, dvs. mansdominans och oförlöst sexualitet hos bägge könen.

Men prostitutionen medför också negativa effekter för de inblandade, i synnerhet för de prostituerade kvinnorna, som är mest utsatta och utnyttjade. Prostitutionen drar också med sig olika slags brottslighet - våldtäkt, frihetskränkande otukt, otukt med barn, brott mot liv och hälsa, som mord och misshandel, stöld och utpressning, narkotikabrott, skatte- och valutabrott, koppleri av hallickar, restaurang-, nattklubbs- och fastighetsägare.

Det är i långa stycken mycket allvarliga brott som är förknippade med prostitutionen. Det är få andra miljöer i Sverige där risken för misshandel och annat övervåld är så stor som den är för de prostituerade. Samtidigt är det få grupper som har så svårt att finna skydd och förståelse hos andra människor som den prostituerade när hon har råkat illa ut. Hon får skylla sig själv, heter det. Hon är den mest utsatta av alla - ja förresten inte bara de prostituerade utan alla kvinnor som blir våldtagna riskerar i dag, i Sverige 1986, att bli anklagade för att vara för utmanande eller lättfotade.

Hur kan vi fortfarande acceptera en sådan människosyn? Inget våld är berättigat eller kan ursäktas. Den prostituerade kvinnan, och förresten även de män som är prostituerade - särskilt de som går på gatan - är de som står längst ned på rangskalan av samhällets olycksbarn. Många av de gatuprostituerade har tvingats ut på gatan för att finansiera sitt narkotikamissbruk. Missbruk av alkohol och narkotika är nästan ständiga inslag i prostitutionen. Kvinnan löper också risk att dra på sig könssjukdomar av olika slag, och sedan några år är den allt över-skuggande faran HIV och AIDS. Det är klart dokumenterat att kvinnor smittas av män som bär på HIV-virus. Eftersom många torskar, dvs män som köper kvinnor, är helt vanliga män med ordnat familjeliv, är det nu risk att de smittar ner sin sambo eller fru när de har samlag.

Jag var i Genève i somras och besökte bl.a. WHO, alltså världshälsoorganisationen, för att diskutera riskerna med prostitutionen. Den tjänsteman jag talade med berättade att risken är mycket stor och att man är mycket orolig på WHO för hur det skall gå också för de prostituerade. Man berättade om en ILO-anställd som hade varit i Afrika och som kommit hem på våren. Vederbörande insjuknade mycket svårt några månader och dog ganska snabbt av AIDS, före sommaren. Han hade smittat ner sin sambo och man höll på att undersöka om också deras barn hade smittats. Det var inte klart ännu.

Det är någonting som vi alla kan råka ut för. Den typen av gatuprostitution som finns i Stockholm finns naturligtvis i hela världen. Men här liksom i exempelvis Genève har vi en stor konferensstad, mycket människor i omlopp. De människor som kommer hit går säkert inte på Malmskillnadsgatan. De männen har kanske i stället lägenheter som firman har hyrt, där det finns mer lyxprostituerade kvinnor. Men på samma sätt som andra torskare utnyttjar de kvinnor som könsobjekt.

I svaret på vår motion har socialförvaltningen bl.a. redogjort för vad som har gjorts. Man hänvisar till prostitutionsutredningen, som tog avstånd från kriminalisering av prostituerade. Men vi vill kriminalisera kunderna! Ett argument mot att kriminalisera prostitutionen är att det finns exempel från andra länder som visar att det inte hindrar män från att fortsätta med prostitution. Det hindrar inte säljarna, dvs. kvinnorna, och inte heller kunderna. Nej, tacka sjutton för det! Man kan se i t.ex. Thailand och Malaysia, där jag har varit, att mutor är enormt vanliga. Man kunde stå i hotellvestibulen i Bangkok och se hur män - säkert från Europa - langade över pengar till flickan som satt bakom disken, som då talade om: Du kan gå dit och dit. Det är förbjudet med prostitution i Thailand, men brottsligheten runt den är enorm. Det är inte konstigt att det inte går att hindra prostitution med lagstiftning i de länderna.

Nu har det gått sex år sedan prostitutionsutredningen lades fram. Man talade då om att attitydpåverkan och information var ett sätt att komma åt prostitutionen och att kvinnorna skulle hjälpas, särskilt de som gick på gatan. Men såvitt jag vet har det inte gett några vidare resultat.

Socialförvaltningen har i sitt uttalande skilt på hur man skall hindra spridning av HIV-smitta och prostitutionen. Man säger att gruppen av smittbärare bland de prostituerade kvinnorna inte är särskilt stor. Men vi anser att det är bråttom. Vi vet att en prostituerad kvinna kan smittas av en man. Hon för smittan vidare till nästa man, som för den vidare till sin fru eller sambo. Det är alltså inte bara sprutnarkomaner som kan sprida HIV-virus utan också heterosexuella män. Dessutom finns det många män som är bisexuella, dvs. har samlag med både kvinnor och män. De bisexuella männen, som i största hemlighet lever ett dubbelliv, kan sprida HIV-smitta från en homosexuell kontakt till en prostituerad. Observera att jag säger "kan" sprida. Riskerna är stora bland de homosexuella, men inte bara där.

Vi har här i fullmäktige diskuterat HIV-smitta och AIDS många gånger tidigare och avsatt åtskilliga miljoner för att försöka stoppa den fara som särskilt de prostituerade och sprutnarkomanerna råkar ut för. Vi har fattat beslut om att 36 tjänster skulle tillsättas. Såvitt jag förstår är nu 30 besatta. Ett projekt skulle startas för utredning av vårdbehov och behandlingsformer. Och vi har beslutat om en informationskampanj med torskarna som målgrupp.

Jag frågar då: Hur ser prostitutionen ut i dag? Hur jobbar de 30 socialassistenter som är i gång? Jag vet inte särskilt mycket om projektet, men under tiden tas narkotikaberoende kvinnor emot på vanliga traditionella behandlingshem för kvinnor och män, och många av dem är prostituerade.

Vad har skett med informationskampanjen? I dag var det en stor annons i DN, en helsida, från en av de annonsbyråer som skulle hjälpa socialförvaltningen att föra ut information. Jag tycker att det var en mycket bra annons, som jag har med mig om någon vill se på den.

Men inte mycket har hänt, såvitt jag förstår. Vi anser inom vpk att det enda sättet att verkligen kraftfullt visa den avsky vi känner inför könshandel och den åtföljande misären är att återigen hos regeringen begära en lagstiftning, som kriminaliserar de prostituerades kunder. Även om det är svårt att bevisa denna typ av brottslighet kan det inte ändra vår uppfattning att lagstiftning är det enda rätta för att komma åt den avskyvärda handling som prostitution är - som många svenskar verkligen tycker är avskyvärd.

En kriminalisering av de prostituerades kunder skulle också påverka människors attityder på andra områden, där kvinnoförtryck och kvinnoförnedring förekommer. Riskerna för spridning av HIV-virus är ytterligare ett skäl för kriminalisering av torskarna.

Jag vill slutligen fråga dig, Inger Båvner: Vad har hittills hänt? Du har i kommunstyrelsen talat om att de prostituerade skulle ges ekonomiskt, moraliskt och känslomässigt stöd. Hur har det gått med det? Kan du berätta vad som har hänt sedan sist?

Slutligen yrkar jag bifall till vpk:s motion.

Anförande nr 105

B i r g i t t a A l e x i u s (sp): Ordförande, fullmäktige! Helena Norberg har talat mycket bra och gett goda argument för kriminalisering. Det är bara ett enda argument som hon inte tog upp, nämligen att man tror att en straffbeläggning av prostitution skulle verka avskräckande när det gäller nyrekrytering av prostituerade - alltså ett mycket viktigt skäl till att kriminalisera prostitution, som kommer från Citysektionen, som jobbar med dessa frågor.

Jag har svårare att förstå argumenten mot kriminalisering. Till att börja med anser man att det är risk för att verksamheten skulle drivas under jord, där polis och socialarbetare skulle förlora möjligheten att arbeta bland kvinnorna. Det är mycket viktigt att vi försöker göra oss av med gatuprostitutionen. Det är de mest nedgångna kvinnorna som finns på Malmskillnadsgatan och Jungfrugatan. Det är de som skulle ha svårast att ordna prostitutionen om det inte fanns gatuprostitution. Dessa flickor eller kvinnor kommer inte in på Sheraton eller andra hotell. De kan inte ordna telefonannonsering eller någonting i den stilen. Det är alltså mycket viktigt när det gäller HIV-smitta att försöka kriminalisera prostitutionen, så att gatuprostitutionen försvinner.

Vidare anføres att behovet av hallickar skulle öka, eftersom kunderna skulle frestas att vägra betala. Det är redan nu ett stort problem och det finns ingen anledning att tro att det skulle bli värre.

Svårigheterna att bevisa brott är ett annat skäl till att försöka förhindra kriminalisering. Ingen av parterna har intresse av att försöka avslöja brott, sägs det. Så brukar det vara när man köper och säljer saker och ting olagligt. Det gäller narkotikahandel också. Ingen av

dem som köper eller säljer narkotika är intresserade av att försöka beivra det, men det försöker samhället göra i alla fall.

Det fjärde litet tyngre argumentet som socialförvaltningen räknar upp är att lyxprostitutionen skulle gå fri och att lagen därför skulle bli en klasslagstiftning. Jag har redan varit inne på det och kan således hoppa över det nu.

Citysektionen har skrivit ett mycket bra yttrande, som inte har kommit med i fullmäktiges handlingar och inte har gått ut till de andra distrikten. Många av dem som arbetar i denna grupp har jobbat i sju år med detta och är troligen de i Stockholm som är mest insatta i hur man försöker arbeta mot prostitution. De anser att det är oerhört viktigt att samhället tar ställning mot prostitution. De gör en jämförelse med aga av barn. Där har samhället tagit ställning och infört förbud trots övervakningssvårigheter.

Sedan har jag i en liten tidning som heter Epidemiaktuell, som utges av statens bakteriologiska laboratorium, läst en artikel. Den handlar om den förste svenska heterosexuelle mannen som berättade att han fått smitta av en prostituerad kvinna. Alla har väl läst detta i tidningarna. Han hade varit på Haiti. Han hade haft minst sex partners varav tre smittade. En av dem hade smittat sin man. En annan hade fött ett smittat barn. Ytterligare någon har ett litet barn som undersöks. Den här mannen har alltså efter ett besök hos en prostituerad på Haiti smittat åtminstone fem andra personer. Detta upptäcktes genom att en av de smittade testades som blodgivare. Ingen av dem är särskilt sjuk och har alltså inte sökt läkare av det skälet.

Ytterligare en svensk man har blivit smittad av en prostituerad, som man vet om. Det kan finnas fler, men man vet inte om fler. Minst en annan man har dock smittats, och det har skett i Sverige.

Därför kan man inte göra som socialförvaltningen och säga att HIV-smitta är en sak och prostitution något annat. HIV-smitta måste bekämpas med alla tillgängliga medel och bekämpande av prostitution är en mycket viktig del i detta. Stockholm har ett särskilt ansvar som Helena Norberg var inne på. Det är en konferensstad. Det är oerhört många människor från andra delar av Sverige och även gäster från andra länder som riskerar att bli smittade. I stort sett alla våra prostituerade som är narkotikamissbrukare - man beräknar att det är 160 stycken - är nu smittade. Det kan sägas att det är en liten grupp, men på varje prostituerad räknar man med 50 kunder. 50 gånger 160 blir en stor siffra och alla 8 000 per år riskerar att smittas.

Jag kommer att begära votering när debatten är avslutad och jag vill yrka bifall till stockholmspartiets och vpk:s motioner.

Anförande nr 106

I n g e - B r i t t L u n d i n (fp): Ordförande, fullmäktige! Det här är ett kontroversiellt ärende. Jag förstår och förutsätter att ingen i den här salen tänker gå upp för att försvara prostitutionen. Men därifrån anser vi i folkpartiet att steget är långt till att kriminalisera de prostituerades kunder. Den gamla prostitutionsutredningen ansåg att skälen för kriminalisering övervägde. Jag delar

Yttranden 1986-12-01 § 42

inte utredningens slutsats - i likhet med socialförvaltningen och socialnämnden. Jag hoppas att vi finner andra sätt att stoppa prostitutionen.

Vi i folkpartiet tycker att de skäl för och emot en kriminalisering som har anförts klart visar att man inte kan kriminalisera kunderna. Vi delar socialförvaltningens och socialnämndens ståndpunkt utom när det gäller synen på homosexuella och heterosexuella prostituerade.

När det sedan gäller HIV-smitta och AIDS tror vi att det inte går att stoppa den spridningen genom kriminalisering av torskarna. Jag tror trots allt, Birgitta Alexius, att prostitutionen kommer att fortsätta och göra det under jord. Även om flickorna i dag inte är kapabla att marknadsföra sig själva finns det nog någon annan som kan tjäna pengar på att göra det åt dem.

Ordförande! Med dessa ord vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens hemställan och hänvisa till folkpartiets särskilda uttalande i socialnämnden.

Anförande nr 107

M a r g a r e t h a S t e l i u s (m): Ordförande, fullmäktige! Precis som flera talare har sagt från talarstolen är HIV-smittan nu på väg att spridas utanför de riskgrupper som hittills har drabbats av sjukdomen AIDS, alltså de homo- och bisexuella och narkomanerna. Både de prostituerade narkomanerna och andra prostituerade är en riskfaktor.

Det är så, som tidigare talare har sagt, att de prostituerades kunder till 80 - 90 procent består av män med familjer. Dessa män utgör en högriskgrupp när det gäller att sprida smittan vidare ut i samhället och till sina egna familjer. Men det finns inga andra sätt att förhindra spridning av HIV-smitta än förändrade sexvanor. Männen måste bombarderas med information om den kunskap som i dag finns om AIDS och HIV.

Känslomässigt kan man uttrycka en önskan att torskarnas djupt föraktliga hantering borde kriminaliseras, men intellektuellt är argumenten alltför motsägande fortfarande bl.a. därför att det skulle vara djupt olyckligt att skapa en lag där definitionen blir omöjlig, övervakningen hopplös och bevisföringen också hopplös.

Åtgärder som sätts in mot prostitutionen måste bedömas som verkningsfulla och inte bli skenåtgärder, som skyler över bristerna på adekvata åtgärder.

Därför yrkar jag, i varje fall i dagens läge, bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 108

B o r g a r r å d e t B å v n e r (s): Ordförande, kommunfullmäktige! Jag tycker att man gör klokt i att ha en viss ödmjuk hållning inför frågeställningen om kriminalisering av de prostituerades kunder.

Vi har funderat väldigt mycket och försökt lära oss ordentligt vad frågeställningarna innebär innan vi var beredda att föreslå ett mo-

tionssvar till kommunstyrelsen. Prostitution är förnedrande för både män och kvinnor. Kvinnorna kanske far allra mest illa. Om jag trodde att det skulle ge resultat att kriminalisera de prostituerades kunder skulle jag vara beredd att föreslå en sådan åtgärd. Skälet till att jag inte gör det är alltså att jag inte tror att det är någon särskilt verkningsfull åtgärd. Det blir bara en demonstration av samhällets uppfattning, men ger inte effekt.

Det handlar i stället om att stödja och hjälpa de kvinnor som har råkat in i detta elände av olika skäl, många gånger oerhört komplicerade skäl, som kanske inte alltid är så lätta att förstå. Det gäller att hjälpa och stödja de kvinnorna till ett nytt och människovärdigt liv. Men det gäller också att påverka de attityder som gör att unga män och pojkar och även äldre män söker sig till prostituerade, att de inte kan skapa sig kontakter och mänskliga relationer på ett annat och mer värdigt sätt än detta.

Ett ytterligare skäl till att vi inte föreslår kriminalisering är precis det som Helena Norberg tog fram i inledningen, nämligen att det inte ger effekt. Många länder har kriminaliserat både kunder och prostituerade som sådana, men det har inte gett något resultat. Verksamheten fortsätter, även om den fortsätter på ett något annorlunda sätt.

Jag tror alltså att om man skulle kriminalisera kunderna skulle man trycka undan verksamheten, kanske inte så mycket till restauranger men till undanskymda platser och lokaler. På det sättet skulle vi ha ännu svårare att nå dessa kvinnor. Det är en nödvändighet att vi kan nå dem för att över huvud taget kunna hjälpa dem. Dessutom är det svårt att bevisa brottet som sådant.

Det är alltså ingen slump att prostitutionsutredningen efter mycket funderande, mycket diskuterande och noggranna överväganden ändå sade sig att kriminalisering inte är något som löser problemen. Det var ingen slump att utredningen kom till den slutsatsen.

Jag respekterar de personer som kan dessa frågor mycket ingående och som noga har tänkt igenom dem. Jag har lyssnat på dem.

Jag uppfattade att Helena Norberg frågade ungefär: Hur går nu arbetet med att hjälpa de prostituerade kvinnorna?

Vi har avdelat personal som arbetar både på Östermalm och på Malmskillnadsgatan. Dessa personer är kunniga. De har jobbat länge med dessa frågor. Många kvinnor får också hjälp. Vi har lyckats få ganska många kvinnor att acceptera en plats på behandlingshem. Många av dem klarar sig sedan också. Jag har träffat flera av dem vid besök på behandlingshem. Men det är ett svårt arbete. Det är svårt för socialarbetarna att motivera kvinnorna, men det är också ett fruktansvärt svårt arbete för kvinnorna att klara denna typ av liv. Många har naturligtvis lidit fruktansvärt under många år, kanske t.o.m. redan som barn.

RFHL har fått ganska mycket pengar av socialdepartementet för att jobba med dessa frågor. Jag tror det är bra när frivilligorganisationer ger sig in i detta arbete. Hos dem finns medlemmar som har befunnit sig i dessa situationer, som kan tala med kvinnorna på ett sådant sätt att

de får kontakt. Jag hoppas mycket på det arbete som RFHL nu har startat på Malmskillnadsgatan och på Östermalm.

Jag har själv också försökt att få socialförvaltningen att tänka till ordentligt när det gäller att nå de s.k. torskarna. Jag har också försökt få socialförvaltningen att intressera sig för ett samarbete med RFSU. Man har inte kommit i gång med någonting ännu. Man tycker att det är svårt att hitta infallsvinklar - annat än att dela ut flygblad osv. Många av de män som finns på Malmskillnadsgatan med jämna mellanrum - inte bara någon gång för att de är på konferens i Stockholm - har naturligtvis en sexuell problematik, som de måste få hjälp med. RFSU har erfarenhet av att hjälpa människor med sexuella problem, som inte samhällets olika myndigheter eller organ har. Det har tyvärr inte blivit något av detta ännu. Jag har inte lyckats intressera socialförvaltningen tillräckligt för att ta tag i detta. Men jag vill påstå att detta skulle vara en framkomlig väg.

Jag vill avsluta med att säga: Trodde jag att kriminalisering vore en lösning eller ens en dellösning av de svåra problemen kring prostitution skulle jag ha biträtt förslaget. Men man löser inte svåra problem med en enkel åtgärd. Det krävs många åtgärder, tålmodigt arbete, hjälp och stöd till kvinnorna, påverkan av attityder hos männen. Det är den enda framkomliga vägen.

Anförande nr 109

H e l e n a N o r b e r g (vpk): Ordförande, kommunfullmäktige! Jag vidhåller att ett sätt att markera vår avsky för den verksamhet som pågår mitt framför våra ögon inte långt härifrån, t.ex. på Malmskillnadsgatan, är att kriminalisera torskarna, dvs. kunderna.

Inger Båvner tar upp bl.a. problemet hur man skall gå till väga för att få fast kunderna. Någon talade tidigare om barnmisshandel. Det är faktiskt opinionsbildande att ha en lagstiftning. Då fattar vanliga människor: Det här är förbjudet. Det här accepterar inte samhället. Vi kan inte fortsätta på detta sätt. Naturligtvis är det sedan viktigt att med information och olika attitydpåverkande verksamhet försöka hjälpa dessa kvinnor från gatan. Men jag tror att det skulle ge dem råg i ryggen om vi ordentligt visade vår avsky för verksamheten och att vi är villiga att stödja dem.

Jag tycker att det är svepskäl att säga att det blir svårt att bevisa prostitution och att kvinnorna skulle dra sig tillbaka till lägenheter och lämna gatan.

Det sägs här att lagstiftning inte har gett effekt i andra länder. Exempelvis i Thailand, där prostitutionen är förbjuden, straffar man kvinnorna, inte männen. Vi lever i ett patriarkaliskt samhälle. Ni skyddar varandra. Vi vill inte åt kvinnorna. Vi vill hjälpa kvinnorna, men vi vill komma åt männen, som missbrukar kvinnorna på alla möjliga sätt. Något mer förnedrande än detta finns inte! Det finns ingen anledning att krypa undan och säga att inte kriminalisering ger effekt, att kvinnorna skulle dra sig undan och lämna gatan, där det är lättast att komma åt dem.

Det är bra att grupper är i gång ute på gatan för att hjälpa kvinnorna, men frågan är fortfarande hur informationen skall gå till för att man skall få bort männen från gatan.

Jag vidhåller att det enda sättet att komma åt detta och att hjälpa kvinnorna och att få männen att förstå att vi tar avstånd från den här verksamheten är att kriminalisera torskarna, kunderna!

Anförande nr 110

B i r g i t t a A l e x i u s (sp): Ordförande, fullmäktige! Även om man nu sätter in åtgärder för att hjälpa de prostituerade vill jag påpeka att under det senaste året, när man verkligen har ansträngt sig mycket, har inte sådana åtgärder gett någon effekt. Exempelvis RFHL ägnar sig framför allt åt dem med narkotikamissbruk. För dem är prostitutionen något sekundärt. För dem är narkotikamissbruket det primära. De prostituerar sig för att tjäna pengar. De tas in på LVM-hem, bl.a. Serafen och avviker mycket ofta. De är knappast borta från gatan mer än en, två eller tre veckor. Sedan är de tillbaka igen.

Om man skulle lyckas få bort alla dessa tjejer är risken för nyrekrytering av unga, fräscha tjejer mycket stor. Det är ingen som helst mening att lägga ned ett kolossalt arbete på att hjälpa bort de prostituerade så länge kunderna får fortsätta.

Inger Båvner citerade prostitutionsutredningen och sade att hon böjer sig för experter. Men man måste lyssna till dem - Stockholms kommuns egna anställda - som sedan många år arbetar med problemen. De anser att det är oerhört viktigt att kriminalisera kunderna. De ber oss om hjälp för att kunna sköta sin verksamhet bättre. De vill att kunderna skall kriminaliseras - då kan de komma åt prostitutionen, säger de. De kan inte arbeta i det klimat vi har just nu, när det nästan har hög status att åka runt i sin bil på Malmskillnadsgatan.

Jag minns att du, Inger Båvner, när vi för cirka ett år sedan förberedde aktionen med utdelande av flygblad till kunderna helt spontant sade som många andra kvinnor, nämligen: "Åker de där ännu, karlarna". Du hade inte kunnat fatta att de med tanke på AIDS-risk och annat fortfarande cirkulerade runt på Malmskillnadsgatan och kanske ännu mindre att de skulle betala hundra kronor extra om de fick ha samlag utan kondom, vilket de vanliga prostituerade, som inte är narkomaner, aldrig skulle acceptera.

Jag vill betona faran i att enbart ta bort de prostituerade kvinnor som nu finns ute. Risken är mycket stor att vi får 15-åriga småflickor i stället, som vill tjäna snabba pengar och kanske genast blir smittade.

Såsom Helena Norberg nämnde vet vi att lagar har en attitydförändrande effekt. Det gäller narkotika, barnmisshandel och många andra saker. Man kan inte krypa bakom den typen av argument att verksamheten bara går under jord om lagstiftning införs.

Jag glömde tidigare att säga att polisingripanden kan vara mycket obehagliga. Det behövs bara att någon eller några kända personer åker fast för att plocka upp prostituerade tjejer - Jag är säker på att det skulle ha en mycket starkt återhållande effekt! Just den typen av rättegångar är folk inte särskilt roade av att vara inblandade i!

Anförande nr 111

Turid Ström (s): Ordförande, fullmäktige! Ingen har talat någonting om de rötter som prostitutionen ändå har i historien, tusentals år tillbaka. Det känns kanske litet konstigt att göra det i den här diskussionen, men jag tycker att det hör hemma här. Om det vore så enkelt att man kunde bli av med prostitutionen, som har funnits så oerhört länge som den har, vore det givetvis en majoritet för lagstiftning om kriminalisering av kunderna. Det är jag övertygad om. Men jag säger som Inger Båvner i detta avseende:

Jag skulle nästan önska att jag trodde att det var så enkelt som att stifta en lag och så vore vi av med detta avskyvärda fenomen. Vi är ju helt överens om att prostitutionen som företeelse måste bekämpas med alla tillgängliga medel.

En lag som kriminaliserar kunden är ett för enkelt sätt, menar jag. Man åstadkommer just det som Birgitta Alexius talar för, nämligen att gatuprostitutionen minskar. Jag tror att det ligger mycket i det argumentet, för det måste den rimligen göra. Men jag tycker att Birgitta Alexius tar alldeles för lätt på frågan om vart prostitutionen tar vägen.

Jag är alldeles övertygad om, tyvärr, att prostitutionen kommer att finnas ändå, dock inte synlig på gatan. Jag tror inte på att man genom att skapa en lag kan bli av med en mer än tusenårig företeelse.

Jag har jobbat med de här frågorna i sexualbrottsutredningen, och vi arbetade tillsammans med prostitutionsutredningen i fem år. Jag skall erkänna att jag under lång tid i början av de här diskussionerna var väldigt lockad av tanken på kriminalisering av kunderna. Men jag kom så småningom fram till att jag inte kan stå till svars för det. Jag måste vidhålla ståndpunkten att det är nödvändigt att komma åt prostitutionen med andra medel. Det är för lättvindigt att säga att vi har tillgång till alla andra medel för att mera långsiktigt motverka prostitutionen, om vi kriminaliserar kunderna. Självfallet blir det svårare att få tag i de prostituerade.

De synpunkter som Helena Norberg framförde i sitt första inlägg tycker jag var kloka på många sätt, men jag kan inte riktigt förstå att hennes slutsats blev att man skall kriminalisera kunden. Jag tycker att det fanns en motsättning mellan argumentationen och konklusionen. Inte kan vi väl behöva visa vår avsky genom själva kriminaliseringen?

Vi är överens om allihop, tror jag, att opinionsbildning behövs. Visst är lagstiftning en form av opinionsbildning, men det finns andra sätt att driva opinion som går mycket djupare i samhällslivet än vad en lagstiftning gör. Jag tänker då på den diskussion som kvinnoorganisationerna har fört och som jag hoppas att vi kommer att fortsätta med och kanske intensifiera, plus den diskussion som nu pågår inom Stockholms arbetarrörelse.

En rapport som en grupp har utarbetat är ute hos alla våra grundorganisationer, och meningen är att vi skall få en ordentlig diskussion i hela arbetarrörelsen om det här fenomenet. Sådana insatser tror jag på, och jag hoppas att alla politiska partier och organisationer kan ta till sig detta och jobba mera aktivt med opinionsbildning och mun-mot-mun-metoden.

Slutligen hoppas jag att den här diskussionen inte enbart skall bli en diskussion mellan kvinnor. Det kan inte vara rimligt att män inte engagerar sig i den här problematiken. I dag har det hittills bara varit kvinnor som deltagit i debatten här i salen. Jag skulle gärna vilja se att våra manliga kamrater också tar den här frågan på allvar och engagerar sig. Då skulle nog frågan falla ett stycke framåt.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens hemställan, herr ordförande.

Anförande nr 112

H e l e n a N o r b e r g (vpk): Ordförande, fullmäktige! Jag skall börja med dina "rötter", Turid Ström. Jag tycker att det var alldeles fantastiskt att höra dig ge en historisk förklaring av prostitutionens ursprung.

Jag är kvinna. Jag lever i ett modernt samhälle. Jag är ingen slav - kvinnor används inte längre som dragdjur. Jag har fått en god utbildning. Jag är en självständig person. Jag har rätt att kräva aktning för min person och inte utnyttjas på det fruktansvärda sätt som sker av de prostituerade. Det finns ingen anledning att förklara prostitutionen med hänvisning till historien eller till våra "rötter" - det är någonting som vi har lämnat för mycket länge sedan.

Vart tar prostitutionen vägen, om vi kriminaliserar torskarna? Det har sagts här att den lämnar gatan och drar sig in i lägenheter. Det kan hända. Men hustrumisshandel, barnmisshandel, langning av sprit och narkotika sker också i lägenheter. Vi menar att om man kriminaliserade torskarna skulle vi också ha möjlighet att anmäla vår grannes handel med kvinnor eller den trafik som försiggår i grannlägenheten, precis som vi kan anmäla hustrumisshandel och barnmisshandel. Jag tror inte alls att det skulle vara svårt att komma åt den handel som försiggår i lägenheter i stället för på gatan.

Den här diskussionen engagerar kvinnor väldigt mycket. Jag tänkte när jag gick hit att jag skulle räkna hur många kvinnor och hur många män som är här inne när detta ärende kommer upp. Det verkar vara nästan fifty-fifty, och det är många här. Det tycker jag är väldigt bra, för det är en viktig fråga. Jag hoppas att många som tidigare inte delat vår åsikt svänger i uppfattning under debatten, så att det blir majoritet för kravet på kriminalisering av torskarna - "kunderna" bevars, men det är bra att säga torsk, för det är ett fullt ord som markerar att vi inte accepterar den här hanteringen längre.

Anförande nr 113

T u r i d S t r ö m (s): Ordförande! Jag har diskuterat frågorna om prostitution, våldtäkt och kvinnomisshandel intensivt i mer än tio år. Det har varit en viktig del av min politiska verksamhet.

Under årens lopp har jag blivit övertygad om att det samhälle som vi i dag lever i har anknytning till det samhälle som människor har levt i tidigare. Allt vad vi upplever i dag av kvinnomisshandel, våldtäkter och andra avskyvärda saker som händer kvinnor i det här samhället är inte bara en produkt av hur samhället ser ut just i dag, utan det har rötter tillbaka i tiden. Det har jag lärt mig av Rita Liljeström, Hanna Olsson och andra kloka och duktiga kvinnor som har fördjupat sig i den här problematiken.

Man kan inte med enkla grepp bli av med något som har dessa djupa rötter. Jag vidhåller det, Helena Norberg.

Anförande nr 114

M a r g a r e t h a S t e l i u s (m): Ordförande, fullmäktige! Jag vill ha sagt att jag har stor respekt för åsikterna bakom de här motionerna och motionärerna som har väckt dem.

Det har sagts i debatten att en lag skulle vara opinionsbildande, och det är riktigt att så fungerar lagar väldigt ofta. Men det finns också en baksida, och det är att när lagar inte följs blir effekten den motsatta. Jag är rädd för att i det här fallet skulle lagen inte bli opinionsbildande utan tyvärr få en negativ effekt. Det är ett skäl för mig att inte stödja motionärerna.

Jag hade också tänkt säga att det är beklagligt att bara kvinnor deltar i den här debatten. Kanske lyckas vi inte få upp männen i dag, men jag hoppas att vi nästa gång de här frågorna diskuteras får se även män i talarstolen.

Anförande nr 115

B o r g a r r å d e t B å v n e r (s): Ordförande, fullmäktige! Här gjordes en jämförelse med att kvinnor blir slagna eller att barn misshandlas och att det också försiggår i hemmen. Men bekymret är ju bevisföringen.

I de allra flesta fall där kvinnor misshandlas är kvinnan beredd att anmäla och också fullfölja när det handlar om att gå vidare till rättegång gentemot den som har förgripit sig mot henne. Men vi vet av erfarenhet att många av de kvinnor - för att inte säga alla kvinnor - som finns med i prostitutionssammanhang inte skulle fullfölja i en rättegång. Den erfarenhet man har från andra länder är att de prostituerade inte är beredda att anmäla, de är inte beredda att ställa upp i en rättegång. Det är detta som gör det så oerhört svårt, och medaljens baksida blir då att man stiftar en lag som man sedan inte kan få att fungera i praktiken. Då kan det vara väldigt olyckligt med lagstiftning.

Ett annat skäl till att lagstiftning i vissa lägen kan verka rent negativt är att man avstår från att vidta andra åtgärder, att man avstår från socialt stödarbete, att man avstår från attitydpåverkande åtgärder. Jag säger inte att det måste bli så, men vi vet av erfarenhet att där man har lagstiftat har man känt sig nöjd och belåten med den åtgärden och avstått från det andra som kanske är än viktigare.

Som socialdemokrat har jag lärt mig genom åren, och det kan vi också lära av historien, att det är det långsiktiga arbetet som ger resultat, det tunga och svåra vardagsarbetet. Vi har inte hemfallit åt demonstrationspolitik som vi vet inte ger resultat. Här är det precis som i alla andra frågor det tunga jobbet som måste till - stöd, hjälp, attitydpåverkan. Jag vill säga som Turid Ström: Tyvärr grejar vi inte det här svåra problemet genom att gå till regeringen med en begäran om lagstiftning, en lagstiftning som inte ger effekt.

Anförande nr 116

R i c h a r d M u r r a y (sp): Jag skall gärna erkänna att Helena Norberg provocerade mig att delta i debatten. Samtidigt tycker jag att det finns en del att säga i frågan om kriminalisering och de förmodade bakvända effekter som en sådan skulle ha just i det här fallet.

Inte i något annat fall då vi diskuterar icke önskvärda beteenden - utom ett som jag återkommer till - framförs argumentet att man inte skall

kriminalisera verksamheten, för det skulle kunna få en effekt som är rakt motsatt den avsedda. Men man gör ett undantag i det här fallet och när det gäller narkotikainnehav. Moderaterna intar den stränga förbudslinjen i fråga om innehav av narkotika men vill fria kunderna när det gäller prostitution. Jag har litet svårt att se hur den argumentationen går ihop.

Jag förstår mig inte heller på Turid Ström. Har en verksamhet pågått i tusen år, skall man inte kriminalisera den, tycks hon mena. Det finns många verksamheter som har pågått i tusen år och som vi starkt tar avstånd ifrån och följaktligen samhälle efter samhälle har kriminaliserat, just därför att vi vill komma åt dem. Så det argumentet tycker jag att vi kan avfärda.

Inger Båvner och kanske Turid Ström var inne på att det här rör människor - och då tror jag att ni talar främst om kunderna - som är i många avseenden känslomässigt störda och som skulle behöva annan hjälp än fängelsestraff. Det är någonting som man är fullt medveten om då det gäller all kriminalpolitik. Man hugger inte händerna av folk i dag eller bara stänger in dem, utan man bedriver faktiskt kriminalvård.

Det gäller i lika stor utsträckning på många andra områden, där vi straffar människor, att omständigheter och personlig läggning har gjort att de hamnat i den situationen, som vi sedan försöker att hjälpa dem ur. Det skiljer heller inte det här området från alla andra områden som vi har kriminaliserat.

Inger Båvner anförde ytterligare några argument för att inte kriminalisera, men jag hade svårt att hänga med i hennes jämförelse med anmälan av hustrumisshandel. Jag ser det så här: Om det vore kriminaliserat, skulle det äntligen vara någon mening med att anmäla en person som utnyttjar prostituerade. Nu kan jag gå förbi på Malmskillnadsgatan och uppröras, men jag är maktlös som människa. Det stör mig väldigt starkt, lika starkt som det stör mig att i Kungsträdgården, på Sergels Torg eller i Farsta Centrum se hur narkotikalangning försiggår öppet inför mina ögon.

Om kunderna kriminaliseras, finns det risk för att vi skulle avstå från socialt vårdarbete, sade Inger Båvner. Jag tror inte att Inger Båvner menar att hennes parti skulle avstå från alla andra åtgärder som är nödvändiga. I så fall skulle det vara ett fruktansvärt underbetyg för er kriminalvårds- och socialvårdspolitik. Det där tror jag är ett passerat argument. Jag vet att du syftar på vården av alkoholmissbrukare, men det är ett passerat stadium. Så behöver man inte resonera längre.

Sedan tycker jag att Inger Båvner tog ut stegen litet väl långt när hon sade: Vi vet att kriminalisering inte ger något resultat. Det är ju den åtgärd vi inte har prövat. Den vet vi följaktligen ingenting om. Däremot vet vi att alla de åtgärder som du räknar upp och som alla önskar skall fortsätta, för de kan väl hjälpa en och annan, inte har lyckats vända utvecklingen. Om dem vet vi att de inte har givit resultat i den meningen att trafiken har upphört.

Jag tycker att argumenten mot kriminalisering är svaga. En enhällig juridisk expertis, vågar jag påstå, hävdar att lagstiftning är opinionsbildande och normpåverkande. Det är hemskt viktigt att ta fasta på.

Anförande nr 117

Borgarrådet B å v n e r (s): Det är inte anmälningen i sig som är det svåra, Richard Murray, utan det är bevisföringen. Även stockholms-

partiet borde väl kunna lyfta en smula på ögonlocken och se vad som har hänt ute i världen på de ställen där man har kriminaliserat såväl prostitutionen som kunderna. Man har inte lyckats. Man får inte de prostituerade att vittna mot männen. Flickorna befinner sig i en sådan situation att de inte klarar det, bl.a. av ekonomiska skäl.

Inte ens i USA, där man på vissa håll har kriminaliserat den här hanteringen och där provokation ingår som en metod i polisens arbete, har man lyckats.

Sedan vill jag på det bestämdaste hävda att Richard Murray har fel när han säger att sociala åtgärder inte har givit resultat. Det är inte korrekt, Richard Murray. Jag vill påstå att våra socialarbetare som jobbar på Malm-skillnadsgatan och Östermalm gör ett bra jobb och lyckats få en hel del flickor från det eländiga liv de levt. Utan de insatserna hade bekymren varit mycket mycket större. Jag tycker att det var bedrövligt att höra dig på den punkten.

Bara att störa trafiken, vilket socialarbetare och polis ägnar sig åt i mycket stor utsträckning, ger resultat. Männen känner sig iakttagna och vågar inte stanna särskilt länge på de platser där kontakterna knyts. Våra insatser har givit resultat och kommer att ge resultat.

Vi har försökt hålla en anständig ton, och det lyckades ända till dess att Richard Murray kom upp i debatten. Alla tidigare inlägg har präglats av resonerande och funderande, och vi har sagt att detta är svårt. Några har förordat lagstiftning, medan andra har sagt att vi känner en tveksamhet inför de propåerna. Men vi har aldrig varit tvärsäkra eller arroganta i vår hållning. Sedan kom du, Richard Murray, och bara klampade in. Du framställer dig alltid som den som vet allt och kan allt mycket bättre än alla andra.

Jag måste säga att jag tycker att karlarnas insats i den här frågan, i form av Richard Murrays inlägg, var eländig.

Anförande nr 118

H e l e n a N o r b e r g (vpk): Jag tycker att Richard Murray gjorde ganska bra ifrån sig, för en gångs skull. Men jag begärde inte ordet för att försvara honom, utan det får han göra själv.

Vi menar att en lagstiftning skulle vara ett stöd för både kvinnor och män. Den skulle vara ett stöd för kvinnorna att avstå från att prostituera sig, någonting som gör att de som vill sluta känner att de har stöd från samhället, att vi inte tycker om den utsatta situation som de befinner sig i på grund av att männen utnyttjar dem. Och jag tror att männen kunde tänka sig att avstå från att utnyttja prostituerade, när de vet att det är straffbart.

Jag tror att vi kan komma åt torskarna. Jag tror att vi kan skvallra på grannar, så som vi kan göra t.ex. när det gäller barnmisshandel och lagning av sprit. Det är klart att det kommer att vara problematiskt att kvinnorna är rädda för att anmäla de här männen. Men barn är också rädda för att anmäla sina pappor, och kvinnor är rädda för att anmäla sina män som misshandlar dem.

Det fordras ett mycket tålmodigt arbete av polis och förhørsledare för att få fram vad som egentligen har hänt, men jag tror att vi har ett bra system för detta och att det kommer att gå bra.

Varför fortsätter prostitutionen att finnas till? Varför diskuterar vi det här 1986? Jo, vi lever i ett kapitalistiskt samhälle där patriarkala normer råder, där männen stöder varandra. Kapitalet tjänar naturligtvis på prostitutionen och att kvinnor utnyttjas på det mest avskyvärda sätt.

Jag anser fortfarande att enda sättet att komma åt detta är att vi kriminaliserar kunderna.

Anförande nr 119

G e r t L i e n h a r t (m): Ordförande, fullmäktige! Det här är ju en moralfråga och inte en politisk fråga. Man har provocerat oss män att gå upp i debatten, och jag vill säga att personligen skäms jag i den här frågan, det är alldeles klart. Det är också en moralfråga i alla politiska system, inte bara det kapitalistiska - det är bara att konstatera.

Om kriminalisering hjälpte, skulle jag inte tveka en sekund att stödja det kravet - jag har bl.a. stött förslaget att man skulle stänga homosexklubbarna i staden - men jag tror inte att det hjälper. Jag vet inte om min tro är starkare eller svagare än någon annans, men enligt min mening kommer en lagstiftning bara att driva verksamheten under jord. Lagar hjälper som bekant inte alltid - det kan vi se även i andra frågor.

För ungefär ett och ett halvt år sedan ställde jag en enkel fråga till Inger Båvner om prostitutionen på Östermalm. Även då talade Inger Båvner om gruppen som arbetar med problemen, och i dag säger hon att den kan redovisa goda resultat. Tyvärr verkar det inte så för oss som bor i området, och det beklagar jag.

Jag kanske kan tillfoga att det finns stora poeter som på ett gripande sätt har tolkat den kärlek som de köpt för pengar. Jag tänker närmast på Fröding.

Anförande nr 120

B i r g i t t a A l e x i u s (sp): Jag talar envist om gatuprostitutionen. Det är den som åtminstone jag har haft i åtanke när vi skrev vår motion.

Faktum är att många människor tvångsmässigt söker sig till prostituerade, tvångsmässigt söker sig till bastuklubbar, tvångsmässigt söker sig till gator där det finns pornografiska alster utställda i fönster. Det är väldigt plågsamt för de här människorna att dessa företeelser finns, för om de inte fanns skulle inte heller tvånget finnas att cirkulera på Malm-skillnadsgatan eller Klara Norra Kyrkogata eller hålla till på klubbarna. Det vore faktiskt en lättnad för dem om allt det här inte fanns.

Det är nog bra med långsiktigt arbete, som Inger Båvner talade om, men vi hinner inte med något sådant. När det gäller den dödliga epidemi som nu sprider sig bland de prostituerades kunder, måste vi göra en annan vinkling på problemet.

Det är mycket olyckligt att de flesta politiker inte har en aning om epidemibekämpning. Det gäller minsann inte bara på kommunfullmäktigenivå, utan det gäller lika väl i landsting och riksdag, men jag tycker att kommunen är ovanligt trög. Landstinget ligger två år före oss i fråga om epidemibekämpning.

Jag respekterar också Rita Liljeström och Hanna Olsson, men de har inte jobbat med prostituerade på det sätt som citysektionen har. Citysektionens socialarbetare har drivit frågan om kriminalisering av kunderna, och de har bett oss att hjälpa till genom en motion här i fullmäktige. De vet att får de bort flickebarnen som är narkomaner och helst ytterligare en och annan prostituerad, så kommer det nya tjejer. Det enda som händer på Jungfrugatan och det enda som händer på Malmskillnadsgatan är att det kommer skolflickor i stället.

Det är alltså meningslöst att enbart stödja och hjälpa flickorna, för det har ingen effekt. Man måste kriminalisera hanteringen. Citysektionen vill egentligen att man skall kriminalisera både männen och kvinnorna, just för att stoppa nyrekryteringen.

Sedan måste jag säga att det är en vanföreställning att tro att kvinnor i någon större utsträckning anmäler misshandel. Det är ett oerhört litet fåtal av de misshandlade kvinnorna som anmäler. Jag brukar berätta om att på Sankt Görans psykkliniks akutmottagning, där jag jobbat i 13 år, har jag sett säkert 600 misshandlade kvinnor. Fyra av dem har jag kunna övertala till att göra polisanmälan. Alla de andra har inte velat eller vågat göra det.

Jag tycker att det är utmärkt att kvinnomisshandel faller under allmänt åtal, men man skall inte inbilla sig ett ögonblick att de flesta kvinnor anmäler misshandelsfall.

Margareta Persson motionerar varje år om det här i riksdagen, och jag får väl göra som hon, dvs. skriva en ny motion när den här har blivit avslagen.

Kommunstyrelsens hemställan bifölls med 81 röster mot 15 för yrkandet om bifall till motionerna.